

2018-12-13

dnr 5.2.1-2018-1052

Sámediggi
Sámedigge
Sámediggie
Saemiedigkie

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet

m.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande avseende gruvavfallsfinansieringsutredningens betänkande Statens gruvliga risker (SOU 2018:59)

Ert dnr. M2018/01962/ke

Bakgrund

Sametinget i Sverige är både en statlig myndighet och ett folkvalt samiskt parlament med syfte att förbättra de svenska samernas möjligheter som ursprungsfolk att bevara och utveckla sin kultur. Sametingets uppgift är att medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas – däribland renskötselns intressen – vid utnyttjandet av mark och vatten.

Sametinget har beretts möjlighet att lämna synpunkter över gruvavfallsfinansieringens betänkande *Statens gruvliga risker (SOU 2018:59)* och lämnar följande synpunkter.

Mineralutvinning i Sápmi

Sverige är i dag Europas ledande gruv- och mineralnation och enligt Sveriges mineralstrategi är ett av målen att den positionens ska förstärkas. Sveriges mineraltillgångar ska nyttjas på ett långsiktigt hållbart sätt, med beaktande av ekologiska, sociala och kulturella dimensioner så att natur- och kulturmiljöer bevaras och utvecklas. De flesta gruvprospekteringar och etableringar i Sverige är koncentrerad till Sápmi. De senaste åren har det varit ett markant ökat intresse både från mineralföretag och från regering och regionala myndigheter att öka gruvverksamheten. För renskötseln och berörda samer innebär gruvor en stor negativ påverkan både på den traditionella kulturen och på rennäringens bedrivande. Tillgången till rent vatten och opåverkad mark är en förutsättning för rennäringen, övriga samiska näringar och en livskraftig samisk kultur.

Effekter av gruvverksamhet ger allvarliga störningar för den samiska markanvändningen

En gruvverksamhet tar betydande markarealer i anspråk under lång tid och påverkar landskapet och miljön på ett sätt som ofta är oförenligt med renskötseln. Gruvverksamhet i renskötselområdet medför att det kan bli svårt/omöjligt att nyttja områden som renskötseln traditionellt brukat samt flytta renarna mellan sommar- och vinterbetesmarkerna. Även förutsättningarna för annan samisk markanvändning försämras, som t.ex. turism, jakt och

---

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefodna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fákxa/telex

0980 - 780 31

www.sametinget.se

fiske. I några vatten har till och med möjligheterna för fiske förvunnit helt på grund av läckage av miljöfarliga ämnen från gruvverksamheter.

Allmänt om renskötselrätten

Renskötselrätten är enligt 1 § rennäringslagen den rätt som personer av samisk härkomst har att använda mark och vatten till underhåll för sig och sina renar. Renskötselrätten omfattas av egendomsskyddet i regeringsformen och är en civil rättighet som är byggd på urminnes hävd som förvärvats genom att man under en lång tid brukat marken utan att någon hindrat en. Renskötselrätten är grundlagsskyddad och svenska myndigheter har en skyldighet att främja det samiska folkets möjligheter att behålla, utveckla och utöva sin kultur och samfundsliv. Renskötsel är ett allmänt intresse och är en av förutsättningarna för bevarandet av den samiska kulturen.

Utredningens förslag

Sametinget menar att en hållbar livsmiljö måste prioriteras, med fokus på nutida och framtida generationers möjlighet till sin egen kultur samt utöva och utveckla långsiktigt hållbara samiska näringar. De samiska näringarnas behov av funktionella arealer får aldrig hotas av kortsiktiga exploateringar. Det behövs en hårdare granskning av gruvbolagen innan någon verksamhet tillåts och Sametinget ställer sig därför positiv till förslaget om att större krav på ekonomiska säkerheter ska ställas och efterbehandlingsåtgärderna ska tydliggöras och dokumenteras i en särskild efterbehandlingsplan.

Inte nog med att gruvverksamheten tar upp stora markarealer som blir obrukbara för rennäringen i en lång tid fram över, så har flera samebyar dåliga erfarenheter av gruvbolag som gått konkurs och således inte fullföljer sina skyldigheter och överenskommelser gentemot de berörda samebyarna. I efterbehandlingsplanen måste det framgå att efterbehandlingen ska återställa området och således möjliggöra för rennäringen att återigen kunna nyttja området efter att en gruva inte längre är i drift. När säkerheten skall beräknas för gruvverksamheter belägna inom Sápmi skall de åtgärder som behövs för renskötseln och annan samisk markanvändning beaktas och inkluderas. Alla relevanta kostnader för gruvverksamhetens sociala, kulturella och miljömässiga konsekvenser måste redovisas.

Utredningen föreslår att Riksgälden ges i uppdrag att vara tillsynsmyndighet för ekonomiska säkerheter för efterbehandling av gruvverksamhet och ges ansvaret för att besluta om säkerheternas storlek. I betänkandet framgår att det finns en brist på specialkunskap vid prövning av den ekonomiska säkerheten och det föreslås att en lämplig myndighet utses som obligatorisk remissmyndighet för frågor om ekonomisk säkerhet. Sametinget vill framhålla att den myndighet som utses till detta uppdrag måste besitta kunskap om annan näringsverksamhet, kultur och miljöförhållanden. För att kunna göra en bedömning huruvida den ekonomiska säkerheten är tillräcklig för den efterbehandling och åtgärder som krävs för områden inom Sápmi, krävs det att den myndighet som beslutar om den ekonomiska säkerheten besitter specialkunskap om den samiska kulturen, renskötsel och annan samisk markanvändning.

Cujuhus/adress	Telefodna/telefon	Fákxa/telex
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

Yttrandet har lämnats av Sametingets rennäringschef. Föredragande har varit samhällsplaneraren.

Lars-Ove Sjajn
Rennäringschef

Brita Iren Thomasson
Samhällsplanerare

Cujuhus/adress

Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA
Besök: Adolf Hedinsvägen 58
e-post: kansli@sametinget.se
Org.nr.: 202100-4573

Telefovdna/telefon

0980 - 780 30 (växel)

Fåksa/telefax

0980 - 780 31

www.sametinget.se